

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2010

Annerledeslandet?

I det vi redigerer de siste artiklene til denne årboken for 2010 nærmer vi oss med stormskritt den dagen som markerer 40-årsjubileet for norsk oljeproduksjon – da statsminister Trygve Bratteli åpnet produksjonen på Ekofisk-plattformen Gulftide i Nordsjøen med erklæringen: «Dette er en merkedag i norsk historie». Begivenheten skjedde 9. juni 1971, og i dag – 40 år seinere – er det lett å erkjenne at Bratteli fikk rett. De påfølgende år med oljevirkosomhet har skapt et økonomisk fundament for velstandsutvikling i Norge som ingen kunne forutse. Hva har skjedd og hva har dette gjort med oss – økonomisk, politisk, sosialt og kulturelt? Er det riktig at vi lever i Annertledeslandet – og hva innebærer det?

Disse aspektene ved olje- og gassvirkosomheten har vi lenge ønsket å bringe inn i museets utstilling og formidling. Det var derfor et viktig mål som ble nådd 8. juni da finansminister Sigbjørn Johnsen åpnet utstillingen «Oljen i økonomien». Dette er en utstilling side museet har arbeidet med over flere år – nemlig å gi vårt publikum et innblikk i de betydelige samfunnsøkonomiske ringvirkningene av oljeeventyret. Prosjektet ble utviklet i samarbeid med en tverrfaglig ressursgruppe med deltakere fra Finansdepartementet, Olje- og energidepartementet, Statistisk Sentralbyrå, Universitet i Stavanger, Petoro og Statoil. Utstillingen minner oss om «De ti oljebud» som Stortinget formulerte som retningslinjer allerede i 1971, og gir en innføring i hvordan oljevirkosomheten har skapt inntekter, ringvirkninger, sysselsetting og oppbygging av kompetanse og formue gjennom en periode på 40 år. Et interessant dynamisk element i utstillingen er telleren som viser den løpende verdien på oljefondet – minutt for minutt. Den passerte 3000 milliarder for første gang 19. oktober 2010!

To av medlemmene i ressursgruppen for arbeidet med utstillingen, økonomene Klaus Mohn og Eirik Wærness, har i årboken skrevet en artikkel som oppsummerer og utdyper innholdet i utstillingen. Artikkelen representerer det nærmeste vi kan komme en kortfattet, oversiktlig og

Finn E. Krogh (f. 1959) er direktør ved Norsk Oljemuseum. Han er utdannet cand. polit. ved Institutt for Administrasjon og Organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Gjennom hovedfagsstudiet var han knyttet til forskningsprosjektet; Politisk styring av petroleumsvirkosomheten, med reorganiseringen av Statoil som tema for hovedfagsavhandlingen (1987). Krogh har tidligere arbeidet som konsulent i Norwegian Petroleum Consultants i Bergen og vært prosjektleder/direktør for Norsk Villakssenter i Lærdal.

populærvitenskapelig framstilling av den norske oljeøkonomien. Og den etterlater et inntrykk av at det er mye som er gjort riktig – og at vi kan sende en vennlig tanke til mange forgjengere for god håndtering av både loddet og gevinsten da Norge vant i Lotto med funnet av Ekofisk i 1969! Som for eksempel de politiske vedtakene om nasjonal styring og selvråderett, forhandlingene om delelinjen, den norske organisasjonsmodellen, konsesjonssystemet, skattereglene, fornorskingspolitikken og utviklingen av egen industri og forskning. For ikke å glemme oljefondet og handlingsregelen. Og kanskje det aller viktigste: Norge hadde nådd en fase i sin politiske utvikling som gjorde det mulig å håndtere rikdommen innenfor etablerte, velfungerende demokratiske institusjoner – og på den måten ta de grepene som gjorde oljerikdommen til felleseie for nasjonen.

Parallelt med det økonomiske og politiske perspektivet på denne utviklingen serverer sosiologen Ivar Frønes en tankevekkende innfallsvinkel til oljerikdommen. I artikkelen «Rikdommens utfordring» stiller han spørsmålet om hva velstanden gjør med oss. Er det slik at rikdommen gradvis forandrer norsk kultur og tenkemåte? Og kan vi gjøre oss noen tanker om hvordan oljelandet vil mestre utviklingen når vi ikke lenger flyter på store oljeinntekter? Representerer det en fare at vi ser på dagens rikdom som en selvfølge – og mister fokus på hva vi skal leve av i framtiden?

Da Norsk Oljemuseum feiret sitt 10-årsjubileum for et par år siden gjorde vi en helhetlig evaluering av utstillingens innhold og konkretiserte noen sentrale tema som vi ønsket å inkludere i vår framtidige utstilling. «Oljen i økonomien» var ett av disse temaene som vi nå kan kvittere ut. Det neste hovedtemaet på listen er de sentrale problemstillingene knyttet til energi og miljø – lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Nå arbeider vi målrettet med å skape en ny utstilling som skal vekke interessen for sammenhengen mellom energibruk og klimautfordringen. Er vi Annerledeslandet også på dette området – med våre varierte energiressurser og betydelige eksport av olje og gass? Hvilke utfordringer og dilemma står vi overfor i energikampen – sett fra oljemuseet i oljehovedstaden i oljelandet Norge?

Stavanger, 10. mai 2011

Finn E. Krogh
Direktør